

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm, Gernands Boktr.-Aktie.

N:r 42 (200)

Fredagen den 16 oktober 1891.

4:de årg.

<p>Prenumerationspris pr kvartal: Idun med Modetidning och ko- lorerade plancher kr. 2 25 Idun m. Modet. utan kol. pl. » 1 85 Idun ensam » 1 20</p>	<p>Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. (Aftonbladets nya hus.) Prenumer. sker i landsorten å post- anstalt, i Stockholm hos redaktion.</p>	<p>Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas å byrån kl. 12-1. Allm. Telef. 6147.</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgfri fredag. Lösnummerpris: 15 öre. (vid kompletteringar).</p>	<p>Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» och »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal sta/v. Utländska annonser 70 öre pr nonp.-rad.</p>
---	---	--	---	--

Hedvig Charlotta Winterhjelm.

Det var fest härom kvällen i Göteborg: först å teatern, där August Lindberg firade 25:te årsdagen af sin i den svenska odlingens tjänst betydelsefulla konstnärsbana, sedan inom en trängre krets, som på gammalt nordmannavis samlats för att höja bågaren till jubilarrens ära. Sedan denna första och förnämsta hedersbetygelse försig-gått, framträdde Axel Krook — den gamle kritikern med silfver i hår och skägg, men med glöd i blick och ord, rosor i hjärta och penna — och ledde hyllningen till en annan närvarande gäst, hvilken med sitt snillrika spel så väsentligt höjt värdet af aftonens festföreställning. Och för hans inre blick hägrade nog en annan afton å Göteborgs teater, den afton, då hjältinnan i den store spanske romantikerns drama »Lifvet en dröm» framträdde å denna scen och invigde ett annat betydelsefullt skede i rikets andra stads teaterhistoria — det Åhman-Pousetteska —; då de första orden under detta skede:

— Ack, låt hästen gå, —
 min vän;

Hans brott så stort som
 Astolfs ej kan blifva!
 Var han mig kär? Svor han
 mig trohet gifva?
 När, mäktigt lockad utaf
 friheten
 han flytt — —

klungade från Lotten
 Forsmans läppar.

Hvad då var ett löf-
 tesrikt morgonskimmer,
 är nu en solljus, härlig
 konstnärsdag.

* * *

Stockholmsbarn, ingick Hedvig Charlotta Forsman 16 år gammal i Kongl. teaterns elevskola. Redan vid första upp-trädandet här kom en triumf henne till del: hennes sätt att framsäga svenska språket — hennes »deklamationsprof» — röjde en så stor begåfning, att dåvarande föreståndaren för skolan, den store skådespelaren Torsslow, fritog henne från det vanliga prof-året i skolan. Här ut-veklades hennes sceni-ska anlag under först Torsslows, sedan Jolins ledning.

Efter att ha fullstän-digt genomgått den ofvan-nämnda skolan, tog hon sitt första engagement vid Oscar Anderssons sällskap, då den förnämsta svenska landsorts-

Den, som är god att bygga en egen stuga,
Behöfver på en annan sig själf ej truga.
F. HOLMGREN.

trupp. Vid detta sällskap debuterade hon såsom »Jane Eyre» och blef snart, så ung hon var, dess första karaktärsskådespelerska. Bland andra roller hon utförde, medan hon tillhörde Anderssonska sällskapet, minnas äldre teatervänner i svenska landsorten och i Finland ännu lifligt »Orleanska jungfrun», »Griseldis» i Halms skådespel af samma namn, »Anna Lisa» i Herschs »Fursten och borgardottern» m. fl. Från Anderssons kom hon till Mindre teatern i Stockholm (den Stjernströmska), och som en af Stockholms mest begåfvade och firade sceniska artister kvarstod hon, ända tills nämnda teater genom köp öfvergick till staten. Hennes mest betydande roll under denna period var säkerligen »Eboli» i Schillers »Don Carlos»*. Man kan åtminstone säga, att det var med denna roll kritiken först fick ögonen fullt öppna för Hedvig Charlotta Forsmans storartade sceniska begåfning.

Erbjuden engagement vid Kongl. teatern vid Stjernströmska teaterns upplösning, föredrog hon dock att sluta sig till det sällskap, två af hennes kamrater, Wilhelm Åman och Maurits Pousette, i förening med hennes förra direktör, Andersson, bildat för att uppträda i landsorten och Finland samt, om somrarna, & Humlegårdsteatern i Stockholm: det säkerligen — ursäktat, hr Lindberg! — utmärktaste skådespelarsällskap, som någonsin uppträdde i svenska landsorten. Vid detta sällskap kvarstannade hon till dess upplösning 1867, då hon öfvergick till den nybildade svenska scenen i Helsingfors.

Bland de roller, hon under den hittills refererade delen af sin teaterbana, utom de ofvannämnda, utförde, hafva vi här utrymme blott att nämna några få: Desdemona, Ofelia, Lady Macbeth och Beatrice ur den Shakespeare'ska repertoaren, Rosaura i »Lifvet en dröm», Thusnelda i »Fäktaren från Ravenna», Grillparzers »Sappho», Fanchon i »Syrsan», Seraphine i Sardous tidsmålning af samma namn, Mathilde i Björnsons »De nygifte», Katri i Wecksells »Daniel Hjort», Regina i Topelii »Regina von Emmeritz», Elisabeth i »Maria Stuart» (Schiller), Adrienne Lecouvreur, Maria Tudor (Hugo), Lucretia Borghia (Hugo).

* * *

Under vistelsen i Helsingfors i slutet af 1860-talet inföll emellertid den ej blott intressantaste, den helt visst äfven betydelsefullaste episoden af hennes konstnärlif, i följd af hvilken hon ej blott lade i dagen, att hennes artistiska energi stod på samma höjd som hennes artistiska begåfning, utan ock outplånligt fäste sitt namn vid en nationell rörelse af djupaste betydelse.

En af de dåvarande ledarne för den s. k. fennomanien, dr Kaarlo Bergbom, fick den idén att bringa finska språket upp på scenen. En annan af fennomaniens förste målsmän, den högt begåfvade, tidigt bortgångne Alexis Kivi, hade efterlemnadt bl. a. sceniska alster ett drama med bibliskt ämne: »Lea». Be-

* Hennes porträtt som Eboli är fäst å duken af målarinnan frihn Leuhusen.

sättandet af de manliga rollerna vardt snart uppgjort bland den studerande finska ungdomen i Helsingfors. Men den kvinnliga rollen — den enda dylika i stycket samt på samma gång titel- och hufvudrollen, på hvars utförande hela stycket beror — hvem skulle spela den? Man vände sig till Svenska teaterns främsta kvinnliga artist, hvilken knappast kunde ett ord finska, och fick ja. Under några månader skaffade hon sig tillfälle att — vid sidan af sin starkt anlitade verksamhet vid svenska scenen — studera finska språket och sin finska roll, och den 10:de maj 1869 hörde Helsingfors' finska befolkning allra första gången från scenen sitt modersmål ljuda från en kvinnas läppar. Bifallet var bedöfvande; nästan alla, ej minst, har man berättat oss, de närvarande finske prestmännen, rördes till tårar vid Leas gripande spel. Efter föreställningens slut bars konstnärinnan hem i triumf af Helsingfors' studenter midt emellan en öofverskådlig folkmassa som med jubel och »elkoon»-rop helsade henne. Vid en fest, där Helsingfors' förnämsta societet samlats, blef hon äfven föremål för tacksägelse och hyllningar.

Den 10:de maj har allt sedan blifvit en festdag för det finska partiet, hvilket årligen högtidlighåller dagen och aldrig, hvar än »Lea» befinner sig, glömmet att sända henne sin helsning och sitt tack för den insats hon gjort i den finska nationella kulturens utveckling.

Efter den storartade framgången redan i början eggades konstnärinnan att på fullt allvar fortsätta sina finska språkstudier, så att hon efter fem år uppnådde en fullkomlig kändedom däraf. I förbigående må nämnas, att hon öfversatt åtskilligt från finskan till svenskan, bl. a. flere finska folkvisor, af hvilka en intagits i de senaste upplagorna af den allbekanta folk-antologien »Axel Ivar Ståls visbok», samt Minna Kanths skådespel »Arbetarens hustru», hvilken öfversättning 1886 spelades å Nya teatern i Stockholm. I flere finska roller har hon sedan »Leas» första tid uppträdde, nämligen vid gästspel i Helsingfors 1875 och 1880. Den sista af dessa gästafstnar förstnämnda året slöts med att konstnärinnan, under fanfarer och hyllningsrop, inför öppen ridå af skalden Fredrik Cygnæus kröntes med en lagerkrans af guld, & hvars blad inristats namnen å hennes då främsta sceniska uppgifter.

* * *

Sedan hon lemnat sin fasta anställning vid Helsingfors' svenska teater, tillhörde hon ett par, tre år Wilhelm Åmans sällskap, som spelade i Kristiania och Göteborg, och har sedan ingången af sitt andra giftermål tillhört privatlifvet, dock flere gånger gifvande gästroller: år 1875, som ofvan nämndes i Helsingfors, 1879 å Nya teatern i Stockholm, 1880 ånyo i Helsingfors, 1883 å dels ofvan nämnda Nya teater, dels i Helsingborg (å bägge ställena såsom Fru Alving i Ibsens »Gengångare» och i förening med Lindbergska sällskapet), vintern 1886 i Stora teatern i Göteborg (där hon spelade bl. a. »Fru Inger till Östråt» och Tora Edlin i Alfild

Agrells »Ensam»), 1887 återigen å Nya teatern i Stockholm, där hon kreerade Arrias roll i Wilbrandts storartade skådespel »Arria och Messalina», samt nu senast, hösten 1891 dels i Kristiania (fru Alving), dels Göteborg (drottningen i »Hamlet»).

* * *

Hedvig Winterhjem är en af Nordens storheter inom den sceniska konsten. Hon är — såsom en kritiker om henne anmärkt — en verklig *konstnärssande*, en sådan, hvarför utan både begåfning och arbete icke mycket förmå, en sådan, som, när hon uppträder, gör sig gällande under alla tider och förhållanden. Denna konstnärssande visar sig hos konstnären däri, att han fullständigt går upp i sin roll, lever och känner i den. Det är också i grunden denna ande, som skänker stämman dess vexlande uttryck, rörelserna deras plastisk, ansiktet dess mimik och blicken denna magnetiska kraft, som oemotståndligt *fängslar hjärtan*.

Hon har ock i sina senaste sceniska uppgifter, t. ex. i Arria och fru Inger, på ett mästertligt sätt förmått till ett harmoniskt helt sammansluta det bästa i spelsättet från hennes första sceniska period och det bästa i den sceniska smakriktning, som i vår mera realistiska tid är rådande.

Flere gånger har vår konstnärinna företagit studieresor, till Paris, Köbenhavn, Berlin, Dresden, Wien och St Petersburg.

* * *

Det är — som ofvan nämndes — såsom fru Alving i »Gengångare» Hedvig Winterhjem helt nyligen uppträdde å scenen. Vid denna reproducering af en bland hennes glansroller har hon haft styckets författare själf bland åskådarna. Det bör vara af stort intresse att erfara, att Henrik Ibsen uttryckligen och i de mest afgörande ordalag betonade icke allenast konstnärinnans grunduppfattning af rollen, utan därjämte, och lika mycket, den fullt moderna realistiska framställningen i spel och diktning, fri från de »konstens regler», som i ett så modernt stycke som »Gengångare» icke skulle passa. Angående fru Winterhjems uppfattning af rollen förklarade skalden uttryckligen, att hon »hade träffat hans egna innersta tankar och känslor» samt återupväckt hos honom den ursprungliga stämning, hvori han skref stycket, och beträffande den framställningskonst, hvarmed detta skedde, yttrade han, att det var »den lifslevande fru Alving, han hade hört tala och sett gå omkring» i detta hem, som han velat skildra. »Helt och hållet *min* fru Alving!»

En betydelsefullare triumf kan väl en scenisk konstnärinna knappast fira.

* * *

Hedvig Charlotta Forsman ingick 1866 äktenskap med den genialiske skådespelaren Frithjof Raa (död 1872 i Helsingfors) samt 1875 med norske skriftställaren Kristian Winterhjem, och hon är med denne sedan 1883

bosatt i Stockholm. För sitt hem här — detta hem med dess atmosfer af af ideal lyftning, personlig älskvardhet och husmoderlig gästvänskap — lefver den framstående konstnärinnan, delande sin kärlek till och vård om hemmet med kärleken till och vården om den stora konsten, detta sistnämnda ej minst ådagalagd genom de elever — Julia Håkansson, Marie Mejländer, Georg Skånberg m. fl. — hon under de senare åren så framgångsrikt och lyckligt invigt i den nämnda konsten — den Torsslow'ska.

Birger Schöldström.

Iduns

tvåhundra nummer

kommer med denna veckas nummer i edra händer, ärade läsarinna. Tvåhundra veckor eller i det närmaste fyra år hafva således förflutit, sedan Idun första gången trädde ut i världen. Glädjande för utgifvaren var det, att hon redan från början mottogs med vänlighet och varma sympatier, men mera glädjande är det ändå, ej blott att dessa bibehållit sig, utan att kretsen af tillgifna vänner till den unga med hvarje dag vidgats. Hvert hon kommit, har hon blifvit väl mottagen och hjärtligt omhuldad; ständigt har man skyndat att presentera henne för nya bekanta och så städse förskaffat henne allt flere värmer.

Hvad är det då manne, som gjort, att hon oemotståndligt dragit och drager alla till sig? Vi våga tro, att det främst är den redliga afsikten att vara till gagn och förströelse för alla, som omisskänneligen står präglad i hennes ansikte. Då härtill kommer, att hon i sitt sätt ständigt visat sig gladlynt och utan pjunk, håller på god ton och goda seder samt ifrar för huslighet och sparsamhet, torde man i detta kunna söka förklaringsgrunden till, att hon vunnit ej blott mödrar, flickor och tanter, utan äfven fäder, bröder och farbröder på sin sida. Har hon någon gång begått en liten oförsiktighet, har det blifvit henne lätt förlåtet, ty man vet ändå, att hon är allas vän och vill alla så innerligt väl. Och för alla räcker hon till, ja hon är nästan som allestädes närvarande. För alla har hon ett godt råd, ett ord till tröst eller hjälp, framkallar ett vackert leende eller en gillande nick. Hon är förtrolig med alla och alla hysa förtroende för henne. I få ord: hon har i alla hem, där hon en gång trädde in, förstått att göra sig outhärlig, hon har blifvit den samlade familjens eller den ensamma kvinnans lilla vänliga hustomte, utan hvars påhelsingar det tydligt skulle kännas, som om något fattadas.

Ja, sådan är Iduns ställning till sin stora läse- och vänkrets, och sådan hoppas vi, den alltid skall förblifva, med den skilnad endast, att kretsen med våra ärade läsarinna till hjälp allt fortfarande vidgas och tillväxer. Till tack för deras bistånd härutinnan skola vi å vår sida ej lemna någon möda eller någon kostnad ospard för att låta Idun framträda med samma goda egenskaper som hitills eller om möjligt bli ännu mer älskvärd, glad och hjälpsam mot hennes talrika vänner inom Sveriges alla landamären.

Härvid hafva vi lyckan att fortfarande som hitills få räkna på god hjälp af en mängd bland våra mest välkända författarinna och

författare. Att här möta många högt skattade och för alla kära namn, kan en hvar finna, då vi bland de bidragande under det sistförflutna året nämna:

Ellen Bergström, Cecilia Bååth-Holmberg, Amalia Fahlstedt, Ellen Fries, Elisabeth Kallstenius, Amanda Kerfstedt, Selma Lagerlöf, Mathilda Langlet, Vilma Lindhé, Heléne Nyblom, Mathilda Roos, Anna Wahlenberg, Eva Wigström (Ave); Daniel Fallström, Tor Hedberg, Adolf Hellander, Georg Nordensvan, Johan Nordling, Birger Schöldström, H. L. Victorin m. fl., m. fl.

Vi våga sålunda hoppas att, med så god hjälp samt med fortsatt vänlighet och öfverseende från våra läsarinna, den redan nu stora läsekretsen skall hafva blifvit ännu mycket större, då Idun utsänder sitt trehundra nummer.

* * *

*Tvåhundra veckor! Ack, hur flinkt och lätt
Han fogar dag till dag likt pärlors rad,
Bevingad liten gud, som kallas Tid.
J går, i dag... Vi märka icke rätt,
Hur lifvets krona faller blad på blad:
De nya växa ständigt fram bredvid.*

*Tvåhundra veckor se'n den första gång
När Idun tog sin äppelkorg på arm
Och blyg gick ut med årets spåda skörd.
Visst slog väl hjärtat litet till förfång,
Och kinden var en smula feberwarm:
Skall barnets svaga stämman blifva hörd?*

*Hon gick från dörr till dörr. Så lätt hon
slog
Med oviss liten knoge mot dess karm
Och ifrigt öra till dess springa för...
Tytt, tytt... Men ack, det hände ofta
nog,
Att den blef stängd för gatuvimlets larm
Med tusen rösters täflan om gehör.*

*Men ropades stig in! — då stod hon bråd
På tröskelns trö och neg med solig blick
Och sträckte fram sin korg med fruktens
skatt.
Man valde villigt efter smak och råd,
Och mångt vänligt leende hon fick
Och gick med hjärtat svällande och gladt.*

*Det var just icke någon sällsynt art,
Ej drufva, rusande med solig glöd,
Ej finhyllt spödfukt, doftande och len,
Men gömde den och ofta nog en kart,
Så var den nordiskt frisk och sommarröd
Och plockad nyss från apeln's gröna gren.*

*Så blef den unga Idun småningom
En gärna helsad vän i många hem,
Och lätt blef hennes väg från dörr till dörr.
Allt flere händer sträcktes, där hon kom,
Och åter flere sällades till dem,
Kanhända äfven de, som dröjde förr.*

*J, svenska kvinnor, är det, som ha'n ledd
Det unga barnets väg från första dag,
Er tackar hon sin framgång glädjefull,
Att mildt till hennes brister J ha'n sett,
Men dömt till afsikt blott och hjärtelag
Allt för det kära barnets ungdoms skull.*

*Ha hennes frukter större mognad nått,
Ha hennes later vunnit ans och skick —
Er är förtjänsten och det stöd hon fann.
Hur mycket brister än — hon vet det godt,
Men får hon blott behålla, hvad hon fick,
Med tillförsikt hon ser sin framtid an!*

Romanen eller lifvet?

Några ord i äktenskapskapitlet
af Ellen Bergström.

(—1—n.)

Andre lyckliga äktenskapliga förhållanden den hafva tvifvelsutan funnits i alla tider; men ämnet har i våra dagar kommit mera på tal än förr, hvartill den senaste skönlitteraturen, romanen så väl som dramen, i ganska väsentlig mån bidragit. Orsakerna till de misshälligheter, det här gäller, äro mångfaldiga, och männen hafva helt visst därvidlag mycken skuld. Men då Idun företrädesvis läses af våra kvinnor, tyckes oss här vara på sin plats att påpeka, hvad dessas skuld kan vara, och vi ämna alldeles lemna å sido de förras.

Ämnet är rikt, ja outtömligt, och vi måste begränsa oss. Att många, synnerligen litet äldre, kvinnor gifva sig af ärelystnad eller lyxbegär, och att ännu lägre bevekelsegrunder finnas för giftermål, är allom väl bekant, men dessa hustrur lemna vi åt sitt värde. Det är ju solklart, att deras äktenskap skola blifva olyckliga. Men det gifves en stor procent unga, älskliga, ehuru oförståndiga flickor och fruar, hvilka ega vår sympati, och hvilka äro värda att ega vår sympati, och som äro värda ett bättre öde, och med dem är det, som vi här vilja sysselsätta oss.

Om vi företoge oss att litet närmare skärskåda en hel del oharmoniska äktenskap, manne vi ej skulle finna orsakerna till disharmonien däri, att den unga flickan utan erforderliga, vare sig etiska eller praktiska, förutsättningar, utan tillräckligt öfvervägande tagit det viktigaste steget i lifvet; att hon öfver hufvud ej gjorde sig reda för äktenskapsens egentliga innebörd, hvilka fordringar det ställer på en hustru, hvilka plikter och uppoffringar det ålägger henne; att hon betraktade saken alltför ytligt och lättsinnigt, eller att mången gång giftermålet för henne var ett medel att vinna en lockande frihet,

behagligare än bundenheten i föräldrahemmet; att ej sällan en barnslig längtan efter fruvärdigheten med ty åtföljande rangföreträden besjälade henne; och sist, men icke minst viktigt, att hon vid valet af make lät bestämma sig af ett flyktigt, opröfvadt tycke, under det hon öfverlägset log åt de erfarnares vinkar och råd. Omstråladt af ungdomens och poesiens alla bländverk, framstod för henne detta tycke som något idealiskt, under det de äldres betänkligheter föreföllo henne vara af lågt prosaisk natur. — Men: »kärleken är underlig och kan falla på en stallpelle», har redan Karl den elfte sagt. Hon har läst romaner och därmed skapat sig en drömvärld, till arten annan än den verkliga.

Romanen, i stort sedt, har allt från förra seklets sista tital en stor skuld att dragas med i fråga om kvinnoolycka. Den har gått ut på att som exklusivt motiv för äktenskaps ingående framhålla de ungas böjelse för hvarandra och i samma mån att tillintetgöra föräldrarnes inflytande. Utan att vilja ingå i någon literaturhistorisk undersökning, till hvilken vi icke ega befogenhet, kunna vi säga, att slutintrycket af den mängd äldre och nyare, berömda och oberömda, kvicka och dumma romaner, hvilka vi, i likhet med mängden annan dåraktig ungdom, slukat, varit det, att de gamla med sin erfarenhet hade orätt och de unga med sitt suveräna tycke rätt. Vare det emellertid långt från oss att vilja plandera för äktenskaps ingående utan kärlek. Kärleken behöfs så väl som oljan på maskineriet, för att det icke skall rosta. Men föräldrarna måtte väl ändock i all rimlighet namn veta litet mer om lifvet än barnen och se något klarare, hvad människorna gå för. Och så hafva romanerna slutat just där, hvarest det praktiska profvet skulle begynna. Visserligen har på sista tiden ett omslag härutinnan gjort sig märkbart, så att de nyaste författarna låta sina romaner börja vid den punkt, där de förra slutade; men det som sås, går icke omedelbart upp i ax, och säkert är, att den nu lefvande generationen skördar de föregående utsäde, liksom ett kommande släkte en gång skall uppskåra, hvad det nuvarande utsår.

Om vi skulle tillåta oss en liten afvikelse från vårt ämne och våga en gissning, vore det den, att framtidens unga kvinna kommer att gå till motsatta ytterligheten och blifva kallt beräknande i stället. Men som det ej är med henne, vi nu hafva att sysselsätta oss, återvända vi till vår tids fästmö och maka.

Under förloftningstiden upptages dennas sinne nästan uteslutande af visiterna, »profgången», fästmansgåfvorna, utstyrseln, festerna m. m., och tankarne på giftermålets oändliga vikt och allvar få stå tillbaka. Hon tänker icke mycket på att lära känna den mans inre halt, med hvilken hon för all framtid skall förena sitt öde, ej heller bekymrar hon sig om att pröfva, huruvida deras karaktärer passa för hvarandra, deras sympatier äro desamma. Det är henne nog, att han och hon äro kära i hvarandra. Ännu sällsyntare är det, att hon praktiskt förbereder sig för sitt nya kall. I stället för att äktenskapet borde vara en organisk förening, om vi så få uttrycka oss, makarne emellan, blifva de föga fastare förenade genom sitt giftermål än två delegare i en firma. Och med barnsliga intressen och omogna föreställningar om det nyas kraf träder den unga makan öfver det egna hemmets tröskel! En förbindelse, ingången med så klea förutsättningar, eger redan i sin begynnelse fröet till en blifvande upplösning.

Kommer så smekmånaden. Ännu har den barnsliga lilla frun ej vaknat till besinning af den betydelsefulla förändringen isinlefnadsställning. Att denna är uppfordrande förstår hon endast helt oklart: ännu leker lifvet för henne. Det är så roligt att se mannen med förekommande artighet föga sig efter ens infall, uppfylla ens fordringar, tillfredsställa ens önskingar! Hon besinnar ej, att det kommer en tid, då det icke längre skall förblifva på samma sätt, då hennes nycker icke endast icke skola ursäktas, utan, än mer, tillräknas henne som svåra fel; då den älskvärde äkte mannen har tröttnat på leken och önskar börja på allvar och skall *fordra* en hel del. Hon är stolt öfver att kunna säga till sina vänner: min man rättar sig efter mig i allt; och den tanken, att han ligger vid hennes fötter, smeker hennes fåfänga. Under dessa de första månaderna af sitt äktenskap får hon den falska föreställningen, att allt möjligt går an för henne, och så missbrukar hon sin makt och sitt inflytande öfver mannen. Han å sin sida finner behag i att för några korta dagar låta föra sig i ledband; han skämmer bort henne, och, i likhet med den förälskade fästmannen hos Thackeray, som fann sin fästmöns staffel rörande och förtjusande, finner han hennes nycker »pigga», och hon vänjer sig vid dem till sin egen framtida olycka.

Emellertid mulnar efter hand romanhimlen, och när ovädret en dag utbryter öfver hennes hufvud, vaknar hon ur sin dröm och utbrister: »Hvad har jag då gjort, o min Gud, för att blifva så olycklig?»

Hvad hon har gjort, stackars barn! Hon har i ungdomligt öfvermod gifvit sig ut i lifvets bränningar utan barlast och kompass. Hon har låtit sin farkost glida fram utan styre, emedan himlen var blå och vattnet lugnt, då hon lade från land; hon har sedan icke lagt märke till det lilla hotande molnet vid horisonten, förrän det redan stod högt på himlen och urladdade sig öfver hennes hufvud samt hotade att slunga henne själf mot klipporna.

Nej, sanlifvet mellan äkta makar är ingen seglats för nöjes skull på gungande böljor under ljum brys. Snarare kan det mången gång liknas vid en hård brottning med stormar och vågor. Väl rustad måste den vara, som gifver sig ut i den. Uppmärksamheten skall räcka till för allt, alla sinnen skola anlitas, alla krafter tagas i anspråk, om man en gång med bergade segel skall inlöpa i lugn hamn och icke äfventyra att lida skeppsbrott bland bränningarna.

Därför, om min dotter stode i beredskap att gifva sig, ville jag säga till henne ungefär följande: Kära barn, äktenskapet är icke den idealvärld, som du törhända drömt dig, och den man, som din unga kärlek smyckar med alla de högsta fullkomligheter, skall helt snart visa sig vara en mycket vanlig, ja kanske trivial karl. Det har icke utan skäl blifvit sagdt, att »äktenskapet är en dekot, som botar för blindhet». Tro ej, att det är så lätt och så roligt, då två människor dagligen och stundligen skola nötas mot hvarandra! Det är så anordnadt af en vis försyn, på det att båda parternas kantigheter och ojämnheter skola bortslipas. Din smula fägring är ingen eternell, snarare »une affaire de quinze jours», och skulle den än bestå tjugu år ännu, skall helt visst långt förr den tid komma, då din man icke längre skall fängslas af den, då vanan gjort, att han icke ens lägger märke till den. Bygg således icke din lefnads lycka på den kärlek, du nu väc-

ker med den. Tillåt dig framför allt icke, på grund af den makt du i den för närvarande eger, på grund af den tjusning, du utöfvar på din man under den första tidens värme, några lynnigheter mot honom i den tanken, att hvad du ena gången förbryter, kan du godtgöra en annan med smek och kärlighet. Sådan regime tröttna de äkta männen snart på. Sträfvadäremot med all ifver att förvärfva inre egenskaper, genom hvilka du med tusen andeband skall knyta hans tillgifvenhet vid dig. Stålsätt dig likaså mot de anlopp på ditt sinneslugn, som äfven i bästa fall icke uteblifva.

Det fordras af en hustru i första rummet *tjånande kärlek*, hvilka två ord måhända utgöra själfva nyckeln till den hustruliga lyckan. Gud skapade kvinnan till en hjälp; och denna kärlek, som uppgifver sig själf, han är den högsta, den ideala. Vidare fordras af henne *själförsakelse*. Gif efter måttet af af din förmåga och med varmt hjärta, men fordra ingenting för egen del. Oftast äro männen så upptagna af sitt arbete, sina bekymmer, sina triumfer och sina nederlag, att de glömma att visa hustrun dessa små upmärksamheter, hvilka hon skulle sätta så högt värde på. Lifvet lefver nu en gång så, och vi kunna ej göra om det; var nog klok att sätta dig in i detta som den naturligaste sak i världen, och tag revanche genom att bereda din man små glada öfverraskningar. Hans hjärta skall, honom ovetande, dragas allt innerligare till dig genom sådana små kärleksbevis. *Se bort från hans fel!* Att korrigera dem blifver vanskligt, men man kan lämpa sig så efter dem, att de såra en mindre, och kom i håg fru Lennegrens råd:

»Var huld, om han är huldhet värd,
Om ej så var det i förtreten!»

Lär dig *själfbeherskning!* Ingenting afsky männen så mycket som s. k. scener. Akta dig att ställa till dem; och börjar din man att brusa ut, så iakttag den regeln att ej inlåta dig i ett svaromål, hvilket endast under dylika förhållanden urartar till träta. När han åter är lugn, kan du upplysa honom eller bedja honom förlåta. Öfver hufvud är det mycket viktigt att kunna säga det enkla, men svåra ordet: *förlåt*. Till slut uppmanar jag dig enträget, att du må hafva ett vaket *intresse för den husliga ekonomien*. Likgiltighet och ovetenhet i dessa viktiga stycken, på hvilka hemmets trefnad eller otrefnad beror, kunna alstra verklig olycka.

Käraste, din karaktär och din praktiska duglighet äro ej färdigdanade med ens, men det är högviktigt, att du börjar din väg, klart medveten om dina plikter, att du ställer höga kraf på dig själf, och att du icke förtrötts i farande efter att förverkliga det ideala mål, som du bör föresätta dig.

Hvad som här blifvit sagdt, är ingenting nytt för de äldre, men med öfverraskning märker man så ofta, huru saker, som förefalla en själf utslitna, äro nya och obekanta för de unga. Och kanske skola just dessa med lifvet oefarna unga kvinnor, hvilka vi i första rummet tänkt på vid nedskrifvandet af ofvanstående rader, kunna hemta någon nytta ur dem. Kanske skola de hjälpa dem att reda upp sina föreställningar och begrepp. Mången skall måhända stöta sig på dem som vi tro ändå, att denna gammalmodiga lefnadsvishet, förvärfvad i lifvets skola, håller vinden både nu och framgent.

Utgången

af

Iduns stora pristäfling.

Sedan den besvärliga och maktpåliggande granskningen af de insända skrifterna avslutats, ha de ärade prisdomare, som ställt sin erfarenhet till Redaktionens tjänst, i samråd disponerat öfver de utsatta prisen, och ha vi i dag nöjet för våra läsarinor kunna framlägga *täflingens resultat*.

Inom den, enligt täflingsplanen, första gruppen: *den bästa novell eller roman om minst femton oktavark vanligt romanformat* ha prisdomarne icke ansett sig kunna odeladt tillerkänna det utsatta priset, 1,000 kronor, åt någon af de täflande skrifterna. Efter moget öfvervägande ha de därför beslutat prisets delning på så sätt, att:

Sjuhundra (700) kronor

för stilistiska förtjänster, ypperlig tidsfärg och synnerligen intressant uppräring tillerkännes romanen:

"Under Salomos insegel",

hvars författarinna befunits bära ett för Iduns läsarinor välbekant och kärt namn, nämligen

fru EVA WIGSTRÖM (Ave), Helsingborg;

och den återstående delen af priset, eller

Trehundra (300) kronor,

tilldelas berättelsen:

"Vårluft",

hvars namnsedel inneslöt ett likaledes för vår läsekrets känt namn,

fru LAURA FITINGHOFF, Stockholm.

Inom den andra gruppen — *den bästa novell om ungefär fyrtio Idunsspalter* — har det utsatta priset:

Femhundra (500) kronor

tillerkänts novellen:

"Den rätta".

Vid namnsedeln brytande framgick, att den prisbelönade skriftens författarinna är

fru F. M. CHRYSANDER, Stockholm.

Inom denna grupp ha emellertid flere skrifter, som ej kunnat ernå det utfästa priset, dock af prisnämnden ansetts förtjäna erkännande, hvarför den med *hedersamt omnämmande* beslöt frambälla följande tre: "**Familjen på Annedal**" af märket "**Ragnar Nord**", "**Idealerna**", utan uppgifven författare, och "**Stora barn**", af fru **Ebba Larsson, Lund**, hvilka skrifter Redaktionen förbehåller sig rätt att, efter närmare aftal med de resp. författarne, för Idun använda.

Inom den tredje gruppen — *den bästa utredning af frågan: "Huru skall kvinnan bäst kunna bidra till höjande af familjens ekonomi?"* — ha tvänne bland de täflande skrifterna ansetts framstå med hvar för sig så stora förtjänster, att på nytt en delning af priset blifvit nödvändig, så mycket mer som de tvänne uppsatserna i flere punkter komplettera hvarandra. Till den ursprungliga summan af 300 kronor har dock här-

vid Redaktionen ytterligare lagt 50 kronor för att därigenom höja prisen, och ha af dessa 350 kronor

Tvåhundra (200) kronor

tilldelats

fru ELLEN BERGSTRÖM, Stockholm,

och

Etthundrafemtio (150) kronor

som pris anslagits åt

fru MARIA NYSTRÖM, Lovisa, Finland.

Den fjärde gruppen* gick som bekant ut på: *den bästa uppsats om 3 à 5 spalters utrymme i något ämne rörande kvinnan eller hemmet*, och har här det utfästa priset å

Etthundra (100) kronor

tilldömts skriften:

"Modern, barnets första lärarinna".

Densammas namnsedel innehöll endast märket:

J. P. M—g, Westerås,

och uppmanas denna förf., liksom *alla öfrige med pris eller mention nämnda*, hvilka härutinnan brustit, att omgående meddela Redaktionen fullständigt namn och adress.

Med *hedersamt omnämmande* framhålles uppsatsen: "**Vikten af en god början**" af märket "**Maina**", hvilken vi ock efter aftal med förf., hoppas få använda för våra läsarinors räkning.

Inom den femte och sista gruppen — *den bästa skiss eller berättelse om 3 à 5 spalter* — tilldömes priset:

Etthundra (100) kronor

åt skissen:

"En weddingtrip",

hvars namnsedel innehöll märket:

"**Excelsior**".

Med *hedersamt omnämmande* belönas skisserna: "**Vårsådd**", af **Edith Forssman, Salo, Finland**, och "**För all tid**", af **fröken Ellen Klemman, Karlskrona**.

Efter närmare öfverenskommelse äro äfven de afsedda att meddelas i Iduns spalter.

Utom de här prisbelönade eller nämnda skrifter inom skilda grupper finnes mycket både godt och användbart bland det insända, som Redaktionen förbehåller sig att få nyttja efter närmare aftal om villkoren.

De tilldelade prisen finnas att lyfta å Redaktionsbyrån. Alla öfriga deltagande, som önska få sina manuskript återsända, torde *senast inom en månad från datum* insända nödigt porto och adress samt fullständiga uppgifter å manuskriptets grupp, titel och signatur.

Stockholm i oktober 1891.

REDAKTIONEN.

Sen till, att *Idun med Modetidning* finnes hos alla edra bekanta!

* Som en af prisdomarne, fru Eva Wigström återfinnes bland pristagarne, anse vi oss böra erinra, att fru Wigström liksom fru Langlet endast tagit befattning med denna grupp af täflande skrifter.

Att dö.

Skiss af *Wilma Lindhé*.

Doktor Falk satt hopsjunken öfver sitt skrifbord, med pennan i den slappt nedhängande venstra handen och hufvudet lutadt mot den högra, som hvilade på bordskanten.

Han hade försökt att arbeta, försökt som hvarje dag den sista tiden — och misslyckats. Det var ingen reda i tankarne längre, ingen klarhet och skärpa, och handen — verktyget — lydte honom ej ens.

När han lyfte upp hufvudet, låg det ett hårdt beslutsamt uttryck öfver de sammanpressade läpparne.

Från sitt fönster kunde han se ut öfver en liten parkanläggning, som varit hans glädje och som vuxit upp under de år han varit stadsläkare i X. Äfven nu drogos hans blickar ofrivilligt ditut. Det var en höstdag med grå mild dager och solstänk här och där, allt efter som de mjuka molnmassorna skildes eller förtätade sig. Han öppnade fönstret och lutade sig mot fönsterposten.

Hur härligt att känna den svala vinden fläkt mot den heta pannan! Det kändes ett ögonblick, som kunde den ega kraft nog att återskänka det förlorade — möjliggöra det omöjliga. En ljusning för blixtnabbt öfver det mörkskägiga, gulbleka ansiktet, för att sedan så mycket tydligare visa huru dystert, tärdt och härjadt det var.

På en gång öfverfölls han af en längtan, som han aldrig förr känt — åtminstone ej som nu — längtan att ega någon, som stod honom nära, som grät öfver honom, eller med honom, och borttog denna förförande känsla af ensamhet, som följde honom dag och natt.

Det varade ett ögonblick endast, så var han sig själf igen. Bäst som det var! Just att han stod så ensam, så fri, så utan allt ansvar, alla förpliktelser, gaf honom rättighet —

Utanför susade det i trädskronorna, sakta söfvande, liksom inbjudande till hvila. Ett blad föll då och då ned till marken, vissnadt, förtorkadt, uttjänadt och utlevadt. Emellanåt kom en starkare vindpust, och då föll ett helt regn af blad; men de flesta längde ännu fast vid träden, utan must och saft, som människan hänger fast vid lifvet, äfven när det som gifvit det värde är borta.

På en af parkens aflägsnare gångar gick en kvinna, fram och tillbaka, ledande en liten flicka vid handen. Han kunde se dem allt emellanåt, där buskgrupperna ej skynde — några andra promenerande syntes ej.

Det var något friskt, spänstigt, kraffullt och på samma gång graciöst hos den högresta kvinnogestalten, som fängslade hans blickar — eller var det kanske ej så mycket allt detta som ett vaknande minne — ett igenkännande?

Ja, han hade sett henne förut — för länge sedan! Huru länge sedan, tog det tid att reda ut. Men hvad han aldrig förut brytt sig om att klargöra, det kände han nu med förfarande tydlighet — att hon, som gick därborta, varit honom kärare, än han vetat, samt borde och kunnat vara honom nära, om han ej själf stött sin lycka ifrån sig.

»För sent», hviskade de skälvande läpparne, medan ögonen slöto sig som för att fånga en inre syn.

Han hade botat henne från en svår sjukdom och ansetts göra en underkur, som med ens skaffat honom ryktbarhet och praktik.

Hon hade varit den tåligaste, lydigaste, älskligaste patient, och han hade lefvat för endast

ett intresse — att få henne frisk. När hon blef det, svalnade emellertid intresset, medan hon kom honom till mötes — icke oblygt eller påträngande — men med så oförställd hängifvenhet, beundran och tacksamhet, att det verkade afkylande på hans kritiska sinne.

Hur hon kunnat skaffa sig kunskap om hans vanor, hans görande och låtande, fattade han ej; men säkert är, att han träffade henne, där han minst väntat, och att han förstod orsaken. Om det än smickrade hans fåfånga, föreföll honom en kvinna, som blottade sina känslor, så oblygt, dåraktigt, ja, rent af löjligt, att hon skulle varit den sista han tänkt på att fästa sig vid.

Men nu! Hur smått — hur ynkligt smått — syntes honom ej detta åskådningssätt! Hvem af de båda — mannen eller kvinnan — som visar hvad hjärtat eger djupast och skärast — hvad betyder det väl! I detta ögonblick kände han endast ett behof att falla till hennes fötter och tacka henne för den dyrbara pärlan af ömma känslor och varma tankar, som hon en gång lagt i hans hand, och som han låtit falla till marken, värdelös och obegagnad.

Hon var gift nu, sedan flere år tillbaka, och han hade glömt henne under sitt arbetsfyllda lif.

Hur annorlunda hade det ej kunnat vara, om han ej låtit denna sitt lifs stora möjlighet gå sig ur händerna! Han kunde egt ett hem i stället för några välmöblerade rum — ömhet och barnagladje i stället för ensamhet och tystnad — och dock! Bäst som det var — bäst på alla sätt!

När han slog upp ögonen, mötte de hennes, där hon kom just under hans fönster på väg hemåt. Flickan pratade och skrattade; men modern hörde synbarligen ej på henne, ty hela hennes själ låg i de varma, trofasta ögonen, som ängsligt spörjande sågo upp i det dödsbleka ansiktet uppöfver henne.

Två människor, som helsade hvarandra, med full förståelse, för första och sista gången i sitt lif — hvad var det väl mer? Ett ögonblick endast ur en hel tillvaro — ett ögonblick i hvilket det förflutna, det närvarande och tillkommande liksom koncentrerade sig.

Tårarne stodo honom i ögonen, medan han lutade sig ut och såg efter henne, tills hon försvunnit bakom gathörnet. Det var nära, att han ropat henne vid namn — nära att han bedt henne komma upp, bara för att få tala vid henne en enda gång. Att få tala med en människa, som förstod honom — tala fritt och öppet — det hade varit det samma som att fatta en hjälpande, räddande hand, och med hvem kunde han talat, som med henne; men han var ett barn af sin tid och visste, att sådant ej låter sig göra — att skick, bruk, konvensans och etikett förbjuda äfven de oskyldigaste, naturligaste saker, som gå blott en linie öfver det vanligas gräns.

Han stängde fönstret med en suck och gick fram till arbetsbordet, dit han alltid gått för att hemta mod och kraft.

Ja, arbetat hade han, så långt han mindes tillbaka, först i det fattiga hemmet ute på landsbygden, och sedan hela lifvet igenom. Hur han slagit sig fram, fattade han knappast. Litet hjälp här och där! Umbärande och öfverarbete! Bittert att minnas, men tillfredsställande för själfkänslan också; ty hvad han var, det hade han egentligen sig själf och sin oerhörda arbetsförmåga att tacka. Och ändå! Här låg det verk, för hvilket han offrat sina natters sömn, sina tankar, sin helse, sin kraft — det verk som skulle kommit hans namn att lefva mer än för stunden, och som skulle blif-

vit en välsignelse för mänskligheten, ofullbordadt, halfskrifvet, för att aldrig bli färdigt. En annan skulle komma efteråt kanske — komma med samma tankar, rön och erfarenhet för att stjåla ifrån honom hans förstfödsloft. Denna tanke hade pinat honom under sömlösa nätter och mer än en gång drifvit honom upp ur bädden för att med trötta ögon och darrande händer nedskrifva en sida eller ett par, som kanske kasserades dagen därpå.

Han hade arbetat, så länge han kunde — ja längre — arbetat, så att han ej fått tid att lefva, och nu var det slut — nu återstod endast ett — att dö.

Som läkare hade han sett sjukdomen komma smygande med symptom efter symptom — obehagligt — omutligt — tills han förbannade själfva vetenskapen, ty hade han ej egt kunskap, hade han egt hopp.

För döden, som det varit hans lifsuppgift att söka bekämpa, hyste han ingen fruktan. Den var för honom endast metamorfosen — förvandlingen till en ny härligare tillvaro. Det han fruktade var att dö bit för bit, i ändlösa kval, tills intet fanns kvar af det, som höjer människan öfver materien.

Vid mer än en sjukbädd, där döden varit hans öfverman, hade han känt frestelsen att påskynda upplösningen. Det skulle varit så lätt — så mycket lättare än att se lidandet och intet förmå. Men hvad han ej vågade på en annan, det hade han rättighet att göra med sig själf, en förtorkad gren som han var, till mera skada än gagn.

Han hade intet att sakna — knappast något att minnas. Ingen i världen stod honom nära. Ingen skulle lida af hans bortgång — ingen anklaga — ingen misstänka ens! En yrkesbroder möjligen, men han skulle tiga och lura de rofgriga tidningarna på deras själftagna rättighet att dissekera bevekelsegrunder, orsaker och verkningar; och bäst af allt! — själfva processen skulle bli så kort och lätt! Han kände det bästa sättet — alla möjligheterna. Där borta i skåpet, bland de kirurgiska instrumenten, fanns allt som behöfdes — det var dock godt att vara läkare!

Det fanns intet hopp — inga möjligheter — det hade han vetat länge! Endast ett ohyggligt, allt upplösande, förtärande kval, som det stod i hans makt att utbyta mot ögonblicklig hvila och ro — hvad hade han att betänka? Och sedan? Efteråt?

Skulle han, som lefvat endast för att tjäna mänskligheten, dömas, för att han gått ur tjänsten, när han intet mer förmådde och således ej heller svek en enda ofullbordad plikt? Nej! Så småsint var ej den Herre han tjänat!

Redan nu skulle det ske! Han tordes ej vänta, tills plågorna stulit all hans kraft. Denna sista natt hade varit värre än alla andra, och den stund kunde snart komma, då han ej längre egde kraft eller reda nog att utföra sitt beslut.

Ännu en gång smekte de fina vaxbleka händerna det halffärdiga manuskriptet — det käraste af allt — det svåraste att lemna. Om han blott kunnat arbeta! Men då kunde han ju också lefvat!

Han öppnade skåpdörrarna. Längst in i ett hörn stod en liten flaska, kring hvilken hans tankar irrat i evig kretsgång dag och natt. Nu höll han den i sin hand och kände liksom en försmak af befrielsen — — —

I samma ögonblick ringde det häftigt på tamburklockan, och han, som känt sig så modig och stark, spratt till, darrande och förskrämd som en brottsling.

Hvem kunde väl söka honom? Sin praktik

hade han afsagt sig för länge sedan, och några besökande tog han ej emot. »Hon! Kan det vara hon?» jublade det dåraktiga hjärtat.

Han hann knappast sätta undan flaskan, förr än hans gamla tjänarinna visade sig på tröskeln.

»Anders i Backa, stenhuggarn, som doktorn skötte förra sommarn är här, och hustrun med.»

»Du sade väl, att jag inte tar emot.» Den af själsrörelse osäkra stämman lät barsk och sträf.

»Det sade jag visst, men han har fått stenskarfvor i ögonen, och hustrun är så rent förtviflad — hon tror nu inte på någon annan läkare.»

»Jag är sjukare än han — säg honom det.» Från tamburen utanför hördes ett tungt stönande och en stämman, som tycktes tala tröstande, uppmuntrande ord, afbrutna af snyftningar.

»Låt dem komma in!»

Hvarför han öppnade sin dörr, visste han ej själf. Kanske af behof att se andras lidande. Kanske för att slippa vara ensam — för att komma ifrån sig själf och — för att få uppskok.

Det var förfärligt, så tilltygade dessa ögon voro, isynnerhet det ena — för det fanns intet hopp.

Hvarifrån han fick kraft, lugn och säkerhet på handen, fattade han ej, men aldrig hade han utfört en lyckligare operation.

Först när han slutat, sveko krafterna, och han måste stödja sig mot skrifbordet för att ej falla; men i hans ögon låg samma varma glans, som då han första gången aflade den hippocratiska eden i sitt hjärta.

»Mister jag min syn — jag menar på båda ögonen?» frågade patienten, en starkt byggd, groflemmad karl, så ödmjukt att läkaren rördes därpå.

»Det ena kan möjligen räddas», svarade han dröjande. »Vi skola plåstra om det på bästa sätt. Jag skall titta till er i morgon.» Så inne var han i sin gamla läkareifver, att han glömde, att det för honom ej skulle finnas ett i morgon och ej heller kraft att hjälpa.

»Kommer doktorn verkligen?» Det var hustrun, som talade, och hennes af gråt uppsvällda ansikte sken af glädje.

Nu mindes han! Det var ett förfärligt ögonblick! »Om jag ej kan komma själf, skall jag sända någon annan — lika skicklig.»

»Det är inte doktorn i alla fall.»

Det rörde honom och gjorde godt på samma gång.

»Orkar jag åka ut, så kommer jag!»

Hon såg på honom och märkte nu först, hur sjuk han såg ut.

»Hvar och en har sitt att bära», sade hon enkelt, »men det ska' väl så vara — en får ta', hvad Herren skickar.»

Doktorn böjde sitt hufvud som för ett slag.

»Ja, vore det inte för hustru och barn så — iaföll mannen, medan den starka kroppen skakades af undertryckt gråt.

»Oroa dig inte för oss», bad hustrun och strök smekamt hans hårda valkiga hand, »det blir väl någon råd.»

»Ja, det blir det», svarade Falk med en hastig impuls — »lita på mig och — tack!»

Han räckte fram sin fina hand, som greps af tvänne grofva arbetsmärkta händer.

»Det är vi, som få tacka! Gud välsigne doktorn!»

* * *

När de voro utom dörren, tog han flaskan, tömde dess innehåll i eldstaden och krossade den i små bitar.

Nu visste han det! En olärd kvinnas enkla ord hade träffat hans hjärta och påminnt honom om, att »hvar och en måste bära sitt» — hvad det nu än är — bära det modigt och tåligt — inte endast för sin egen skull, utan för *allas*.

Hvad betydde det, att han stod ensam i världen utan ansvar, förpliktelser och frändskap med någon särskild individ, när hela mänskligheten var en enda stor familj, med hvilken han var solidarisk!

Stod det också ej längre i hans förmåga att tjäna och hjälpa — ett kunde han — ett måste han, liksom hvarje människa, kunna — stå kvar på sin post, som ett exempel, en föresyn, ett stöd för andra lidande; och vore än det omöjliga möjligt — alla lifvets plikter fylla — en återstod — den att värdigt dö.

»Skola eller hem?»

Genmäle till M. N.

Skolans och hemmets olika uppgifter, med afseende på barnen, tyckas vara den »viktiga fråga», som föresväfvat förf. till en uppsats, med ofvanstående titel i Idun för den 4 september. För att kunna lemna tillfredsställande utredning af detta ofta dryftade spörsmål fordras nog mera sakkännedom och erfarenhet, än hvad både undertecknad — ehuru genom flerårig verksamhet initierad i skolförhållanden — och M. N. äro i besittning af. Syftet med dessa rader är endast att uppvisa ohållbarheten i de af M. N., i nämnda artikel, uttalade åsikterna.

Förf. stöder sina påståenden på följande ofta använda, men icke dess mindre uppenbarligen grundfalska resonemang: Jag är i stånd att väl uppfostra mina barn; jag kan bibringa dem de eller de nyttiga kunskaperna, inplanta hos dem de eller de goda egenskaperna; jag känner åtskilliga andra mödrar, som äro i besittning af samma lyckliga förmåga — hvarför i all världen skall man då bereda de tusentals barn, hvilka ej åtnjuta samma fördelar som mina, tillfälle att på annat sätt, t. ex. genom skolan, förvärfa det vetande och de egenskaper, som jag bibringar mina barn i hemmet? Med andra ord: alla de skolbarn, som sakna förmånen af god ledning i hemmen, lemnas alldeles ur räkningen. Återstår då att se, om M. N.-s åsikter hålla streck med afseende på den andra kategorien af barn.

M. N. har alltid ansett det vara »ett helgerån mot hemmen», att barnen i skolan undervisas i religion, och tillägger: »Hvar, om ej i hemmet, skola barnen lära sig fatta Guds kärlek? ... I hemmet, i det dagliga lifvet är det tillfälle att ständigt tillämpa religionens ädla bud». Man förstår därpå, att förf. tänker på den praktiska utöfningen af religionens bud, men helt och hållet förbiser det teoretiska vetandet. Eller är det kanske M. N.-s mening, att äfven kunskaper i biblisk historia, kyrkohistoria m. m. skola i hemmet bibringas barnen? Men gifvas då ej tillfällen för barnen att äfven i skollifvet, i sitt arbete, i sitt förhållande till lärare, lärarinnor och kamrater »tillämpa religionens ädla bud»? Genom att begagna sig af M. N.-s resonemang skulle man, med samma berättigande, kunna uppkasta sådana frågor som dessa: »Hvarför skall skolan vänja barnen vid rättvisa, lydnad, höflighet, ordning, renlighet m. m. m. m.?» Hvar, om ej i hemmet, böra de unga lära sådana saker? Nej, andra och bättre skäl måste andragas för borttagande af den obligatoriska kristendomsundervisningen i skolorna.

När man så väntar, att förf. skall klargöra sin ståndpunkt i religionsfrågan, lemnar han helt plötsligt hela saken och börjar orda om olämpligheten, af att — hushållslära ingår i skolundervisningen. Och M. N. är af den åsikten, att ifrågasvarande ämne är ett af dem, som »minst lämpa sig för skolbänken». * Då man vet, huru ofta från hemmen förspörjas klagomål, »att barnen i skolan ej få lära sig något verkligt nyttigt, t. ex. matlagning, helsovård etc.», och vidare betänker att det väl just är den starka opinionen från hemmens sida vi ha att tacka för att ifrågasvarande ämnen lyckats skaffa sig en smula plats, är det med stort intresse man tager del af de skäl, som från det hållet anföras mot läsning af hushålls-

lära i skolorna. Och hvilket är då förf:s hufvudskäl? Jo, öfveranstängningen. »Skolorna», säger M. N., »äro i sanning mer än nog öfverhopade med läroämnen, så att det vore olyckligt, om man än mera behöfde inkräkta på de få rekreationstimmarna». Hvar och en, som någorlunda följt med denna fråga, vet, att det aldrig varit tal om att öka lektionstimmarnes antal, ej heller lexläsningen, utan att det, vid införande i skolorna af såväl hushålls- som helsovårdslära samt vid beredandet af mera tid åt naturkunnighetsundervisningen i allmänhet, städse gällt att åstadkomma bättre proportion mellan de tider, som anslagits åt de olika ämnena, så att åtskilliga förut mer än nog omhuldade har fått maka åt sig för att lemna rum åt andra, styfmoderligt behandlade eller alldeles försummade.

I det därpå följande stycket beröjer M. N. oss en stor öfverraskning. Vi få där veta, att »om med hushållslära endast förstas några rätters tillagning, födoämnenas kemiska sammansättning och näringsvärde, hygienens fordringar på köket och bostaden o. s. v.» (vi förmoda, att detta o. s. v. inbegriper allt annat, som möjligen kan falla under benämningen hushållslära), skulle detta ämne »godt lämpa sig för skolan» (!). Men M. N. låter oss strax få veta, att skolan ändå ej bör befatta sig därmed. »Dessa saker kan», heter det, »hvarje bildad kvinna vid behof hastigt nog lära sig ur den oändliga massa läroböcker man redan har i dessa ämnen». Men på det sättet kunde man ju slopa flere andra skolämnen! Hvertill tjänar det att i skolan läsa t. ex. historia och geografi? Man kan ju på mycket kortare tid inhemta nödiga kunskaper »ur den oändliga massa läroböcker, man redan har i dessa ämnen». Hvarför läsa främmande språk i skolorna, då det finnes böcker, genom hvilka äfven den, som är »fullkomligt obeaktad med det främmande språket, kan på tre månader lära sig att felfritt tala och skriva detsamma? — Men de, som på egen hand skaffa sig elementarkunskaper i vare sig det ena eller andra ämnet, äro ytterst få. Och detta är helt naturligt. För det stora flertalet är det en nödvändighet och en välsignelse att genom skolan rent af nödgas att metodiskt tillägna sig kunskaper, som det eljes aldrig skulle falla dem in att taga vara på.

Genom åtskilliga språng i tankegången kommer M. N. så till den slutsatsen, att »hela hemmets trefnad ej beror på husmoderns kunskaper i matlagning, hygien etc.» Alldeles riktigt; men äro de väl därför oväsentliga? — Vi kunna försäkra M. N., att det finnes en hel mängd unga kvinnor, som äro i besittning af »god vilja», »kärleksfull omtanke» och »glad öfvervillighet», fastän de ej varit nog lyckliga att få tillägna sig dessa egenskaper i hemmet, under en kärleksfull husmoderns ledning. Kanske de förvärfvat dem i skolan under kärleksfulla lärarinnors ledning, och kanske skulle de, om denna utväg ej ståt dem till buds, aldrig hafva tillägnat sig dem! M. N.-s påstående, att sådana egenskaper ej kunna ernås på något annat än det af henne angifna sättet, tål lyckligt nog vid åtskillig modifikation.

Det är i hemmet, säger M. N., som barnen skola lära sig utöfva de små uppmärksamheter, som sprida solskens i familjerna. Visserligen — om vi nu blott tänka på de hem, där barnen verkligen få lära sig sådant. Men då frågas: Är det ej minst lika lätt att få de barn, som i skolan åtnjuta religionsundervisning, att utöfva kärleksverk i hemmet? Har ej modern, när det gäller »hvars och ens älsklingsrätt», största hjälpen af just den dotter, som i skolan läser eller läst hushållslära? Och mäntro ej, där ett kärleksfullt sinnelag finnes, god undervisning i sjukvård och helsovård är mera egnad att fostra en snäll sjuksköterska än hjärtats instinkt utan kunskaper?

Sedan M. N. därefter bl. a. försökt ådagalägga, att undervisning i hushållslära är mera på sin plats i folkskolorna, slutar hon, litet patetiskt, med dessa ord: »Utan hem och fosterbygd hvad är ett människolif?» M. N.-s tankegång synas vara följande: Ett människolif utan hem och fosterbygd är förfeladt. Sådana förfelade lif afstras — då religion och hushållslära läsas i skolorna.

Männe vi icke här hafva ett litet prof på, hvad som ibland, litet försmäddigt, plägar kallas fruntimmerslogik.

G. L.

»Gösta Berlings saga».

Vi påminna våra läsarinor att i tid till nedsatt pris rekvirera det intressanta verket, hänvisande till det utförligare tillkännagifvandet efter följetongen i förra numret. Beställningsedel medföljer äfven i dagens annonsbilaga.

Teater och musik.

Kungl. operan. Signor Francesco d'Andrade har rest. Hans sista uppträdande egde rum förra onsdagen som Rigoletto i Verdis opera med samma namn. Äfven här lade han i dagen sin utomordentliga begåfning som skådespelare, hvilken dock ej alldeles kunde öfverskyla bristerna i hans sång. Hans gästspel härstädes har emellertid framkallat det lifligaste bifall från publikens sida och säkerligen också i visst afseende varit af stor nytta för våra sceniska artister. Signor d'Andrade lär komma att förnya sitt gästspel här fram på vären.

Omedelbart efter den liflige portugisens afresa påbörjades ett nytt gästspel af en italiensk operasångare i samma bransch som den förstnämnde. I måndags gafs nämligen återigen operan »Rigoletto», denna gång med signor Vincenzo de Pasqualis i titelrollen. Att omedelbart utsätta sig för jämförelse med en sådan föregångare som d'Andrade är minsann ganska riskabelt. Signor de Pasqualis lyckades emellertid mycket bra skilja sig vid sin uppgift. Visserligen kunde han i sitt spel ej åstadkomma samma helgjutna typ i den fadersömme och hämndlystne narrens roll som signor d'Andrade. Men signor de Pasqualis förfogar i stället öfver en bättre och klangskönare stämma, som han ock, om man frånräknar några antagligen tillfälliga brister i intonationen, förstod att väl använda. I ensemblerna, som denna gång gingo bättre än vid det första uppträdandet, gjorde sig hans stämma betydligt bättre gällande än d'Andrades. Uppfattningen af narrens roll är på det hela taget densamma som föregångarens. Äfven signor de Pasqualis var föremål för synnerligen lifligt bifall från den väl besatta salongen.

Särskildt beröm förtjänar hr Ödmann och Lundqvist för deras utförande af resp. hertigens af Mantua och grefvens af Monterone partier. De bägge framstående konstnärernas stämmor tyckas med hvarje uppträdande bli allt ädlare och skönare. Särskildt är det oss ett nöje kunna konstatera, att hr Ödmann ej blott i spelet går framåt med hvarje ny roll, utan att hans stämma återvunnit all den bedärande klang, den hade före Köbenhavns-sejouren, men som under tiden närmast efter denna utbyttes mot ett, nu alltmåra sällan förekommande forcerande af rösten, som ofta framkallade ett störande biljud. — Fröken Moritz sjunger Gildas parti samvetsgrannt, men stämman räcker ej alltid till.

Första abonnementsföreställningen å k. operan gifves i afton.

K. Dramatiska teatern. Vår flitige och begåfvade dramatiker, brukspatron Knut Michaelson, var till den nya säsongen redan åter färdig med ett nytt stycke, som i måndags afton för första gången gick öfver Dramatiska teaterns scen. Af författarens föregående alstring har tydligt framgått, att franska mönster ståt honom nära inför ögonen; och härom är så mycket mindre att säga, som mönstren varit goda och med urskiljning studerats, ej imiterats. I »Skandalen i natt» gör sig det goda inflytandet ej minst gällande genom en bland inhemsk författare allt för sällsynt ledighet i dialogen, god karaktärsteckning och scenisk fyndighet, på samma gång som författaren lyckats få trovärdighet öfver det hela, något som ej ofta blifvit resultatet, när man sökt omsätta fransk komediteknik i svensk konst, och något som därför måste tillräknas hr Michaelson som en stor förlänst. »Skandalen i natt» betecknar afgjordt ett framsteg i den intelligente författarens dramatiska diktning; underhållande och delvis mycket lustig gjorde den på premiären afgjord framgång, bekräftad af spänning i salongen, liflig munterhet och lifliga applåder.

Till det skämtsamma intrycket bidrog i främsta rummet ett par, som visserligen endast står i andra planet bland de agerande, men som tecknats med mycken humor och karaktäristik och funnit ypperliga framställare i fröken Åhlander och hr Bäckström — den halfgamla, giftassjuka sjäpan fröken von Jäger och den narraktige och kurtisante, men envist ungarlsinbitne hofintendenten Klingstrand, mellan hvilka två till sist dock ödet's spel lagar ihop ett parti. Allvarsammare konflikter utspelas mellan de två äkta parerna: grefve Rudenfält, hr Hillberg, och hans hustru Alice, fru Fahman, samt ryttmästar Wärenhielm, hr Palme, och Wera, fru Sandell. Ormen i lustgården representeras af en målare-professor, hr Personne, som dock helt halt slinker ur spelet, när upplösningen nalkas — en upplösning, dess bättre, till allmän tillfredsställelse och åskådarnes gamman. Fru Sandell hade en lycklig afton; hon gaf den nygifva, en smula artistfördomsfria men hjärterena lilla frun

* Denna och öfriga kursiveringar i citaterna ur M. N.-s uppsats äro gjorda af G. L.

med oväntad friskhet. Herr Palme gaf visserligen icke mycket militärisk illusion, men spelade varmt och känsligt. Herr Hillberg åstadkom ånyo en präktlig och karaktäristisk typ, allt från maskeringen till spelets minsta detalj, och fru Fahlmans Alice bar kännemärket af noggrannt och intelligent studium, om och rollen icke helt kan anses »ligga för» henne. Dramatiska teaterns nya program bör med ett ord ha utsikter att blifva länge lockande.

Vasateatern — »Den sköna Helena», se där vecans nyhet i den lättare genren. Nu vidare tarvas väl ej några exklamationer öfver den Offenbachska musikens genialitet, öfver librettens satiriska kvickhet. »Gammal bekant är väl känd», säger ordstäfvet; och kontentan är och förblir dock alljämt — hvad nu »Den sköna Helena» beträffar — den är outhärlig, det heter på det högre konstspråket: den är i sin bransch *klassisk*.

Men det var en ny upplaga, en ny »öfversättning» så att säga af det gamla verket, Vasateatern i dagarne släppt ut i marknaden. Alla habituéer — kvinnliga som manliga — ha skyndat att taga del af versionen. Och den har befunnits vara en god sådan.

Gerda Grönbergs »dotter af Leda» är för landsorten en länge välkänd prestation, för hufvudstaden en nyhet. Apparitionen, det måtfulla, men dock lagom parodierande spelsättet, den goda sångkonsten förena sig att gifva framställningen relief.

Hr Strömbergs Menelaus är kanske starkare chargerad än någon af de många företrädarnes inom rollen. Det är ett vackert prof på bärigheten af denne originelle konstnärns talang, att prestationen det oakadt så ypperligt håller samman till ett litet mästerstycke af drastisk komik. Paris kunde ha varit bättre representerad än af *hr Ander*, men en komplimang anse vi oss böra gifva särskildt *hr Hugmanns* Calchas och *hr Salmsons* Achilles med sina roliga Hampelmannfasoner. De många lustiga bifigurerna i öfrigt kalkulerades med framgång på traditionella mönster; ensemblen var af god effekt, och vi tillönska slutresultatet af repisen att blifva detsamma.

»Störd vigsel», professor Josef Weisers berömda stora målning, kommer att visas i Konstföreningens lokal, Kungsträdgården, ännu endast en kort tid, och för att bereda så många som möjligt tillfälle få se denna högst intressanta målning har inträdesafgiften blifvit nedsatt till *endast 50 öre*.

I en vrå af världen.

Berättelse för Idun

af

Cecilia Bååth-Holmberg.

(Forts.)

»**I**ch så är här — åh — det härligaste vatten både i viken och i brunnen, dit det kommer så klart och kallt från sandbankarne därute — och ni kan inte tro så präktigt bröd här är — ty rågen därute på sandbackarne är också så utmärkt — det lilla det blir.»

»För våra gäster till deras rum,» sade presten afbrytande, »de äro väl trötta och längta efter sitt rum och en kopp te.»

»Ja, rum ha vi tillräckligt,» sade prestfrun och skrattade till, ett litet halft belåtet, underligt kort skrott med slutna läppar, »nu kan ni själf välja, antingen ni vill bo här uppe eller nere i gården, — där kan ni ha ett helt hus alldeles för er själfva —; och med ett nytt, lika underligt, nästan tomt skrott gick hon före oss genom den långa mörka gången, som, fylld af en unken instängd luft, ledde längs hela huset.

S illatigande följde vi efter. Till tröttheten hade kommit en viss känsla af beklämning. Detta med grönt öfvervuxna hus med grafstenen utanför dörren och fuktluften i gången, den underliga frun — alltsammans var just raka motsatsen till det vänliga presthus vi tänkt oss, och där vi inbillat oss skola få det så angenämt med det lilla sällskapet af badgäster.

Och nu — alldeles ensamma!

»Det här artar sig ju till cellstraff på vatten och bröd,» hviskade min väninna förstulet till mig.

»Här är det bästa rummet — var så god och stig in,» sade i detsamma prestfrun och uppslog dörrönan till en liten kammare, hvars linoljestrunka kallblå väggar voro fuktfläckade; en liten nästan obrukbar spegel hängde öfver tvättstället, hvars

rynade domestikgardin en gång varit hvit; framför fönstret, där ett par snedt upphängda hvita skynken föreställde rullgardiner, stod en rankig, trasig soffa med ett bord framför, en stol och tvänne stora omålade sängbritsar, om hvilkas lakan man nog också kunde säga, att de en gång varit hvita; därtill — enligt bruket vid aflägsna kustorter — golvet betäckt med hafssand, sådant var det rum, hvari vi inträdde.

»Se, här kan ni nu ha det riktigt trefligt,» sade prestfrun, i det hon tände ett slags tregrenad ljusstake med sneda ljus — »det bor ingen i hela den här delen af huset — egen ingång ha ni och trädgården utanför — och när ni så varit här några veckor, så skall ni se, hvilken färg ni få på kinderna, och hur friska ni bli — det bli de alla, som komma hit» — och med en nick lemnade hon oss åter.

Smått häpna sågo vi på hvarandra, men utbrusto slutligen i skratt åt den ömkliga figur, vi gjorde på vårt nya badställe.

»Ja, äro vi nu komna hit, så få vi också stanna här,» kommo vi till slut öfverens om och började aflägga respelagen, »det blir kanske ändå bättre, än hvad det nu ser ut till.»

Väl en timme fingo vi emellertid sedan sitta och språka i kyrkoherdens kammare, där ingen gjorde min af att tända ljus, innan det efterlängade teet blef färdigt.

Det var egentligen kyrkoherden, som ensam fick föra ordet. Det var något så ohyggligt mörkt och kvaft och tungt inne i detta rum och denna luft, vi kände en stark längtan att åter sätta oss upp på vagnen och fara ut bland sandkullarne, där luften var frisk, det gaf ett intryck, som om den klara ljusa dagern öfver aftonhimlen med dess lätta skyar ännu skulle dröja kvar därute, som om endast här vore allt mörker i världen koncentreradt; det väckte ovilkorligen en tanke på vikens vatten; så mörkt och svart det måtte vara, då solen helt försvunnit.

Prestens lugna, säfliga röst var rent af nervretande; det var nästan omöjligt att begripa den förnöjsamhet, som framgick ur hans yttranden, lika litet som hans hustrus synbara stolthet både öfver huset och stället. Vi började i all tysthet fundera, hur vi åter skulle komma därifrån, och när nu också presten började tala om, huru vi efter några veckor skulle känna oss förtroliga med allting här, rent af ryste vi.

Men äntligen — där öppnades dörren till matsalen, och i skenet från lampan därinne stod åter prestfrun och bad oss stiga in.

Vid att i det klara lampskenet möta blicken från de stora, mörka ögonen med deras forskande, men ändock barnsligt nyfikna, tillitsfulla uttryck studsade jag ånyo.

Hon var ju ung, denna prestfru!

Men vid min granskande, något förvånade blick vände hon hastigt bort sina ögon och lät dem en sekund osäkert irra öfver våra dräkter, då och då stannande vid något för henne mera ovanligt däri.

I detsamma gick köksdörren upp, och en halfvuxen flicka inträdde. Det var ansiktet i det vinrankovuxna fönstret; vi tyckte nästan, att hon var oss bekant, det riktigt gaf lättnad att se detta runda, ljusa flickansiktet, med de klarblå ögonen det ljusa håret, gropar i kinderna och en mun, som alltid log.

»Detta är Ragna, vår enda dotter,» sade modern med glad stolthet — »vår enda» — tillade hon därpå liksom för sig själf och glömsk af vår närvaro — »hon lyser upp i huset här,» tillade hon vidare, vänd åt oss.

Men vår uppmärksamhet hade dragits från det ej synnerligen inbjudande tebordet, hvilket den unga flickan förgäfvos sökt göra mera festligt medels gröna vinbärsblad kring de få små faten, och stannat vid en tafva, som omslingrad af tät murgrön stod på ett bord i rummets ena hörn.

Jag gick dit bort: rankan var ju målad — nej, inte det engång, den var sydd — ja verkligen, hela tafvan var sydd! Mot den ljusblå klara himlen af kläde afstäck den uppskjutande gaveln af ett halmtäckt hus i solsken med storkbo och tvänne på ett ben stående storkar; den ene utbredde sina hvita vingar och plockade dem med den röda näbben, och småfoglar byggde i det yfiva boets greniga fäste — så underbart naturtroget, så lefvande — hvilken solglans och hvilken djup skugga därinne, där småsparvarne sutto: »Men detta är ju ett konstverk!» utbrast jag förvånad och vände mig om.

Ett skimmer flög öfver den sällsamma kvinnans drag, kinderna fingo en lätt rodnad, ett leende låg kring den fina munnen — ja, ung var hon! Huru hade vi någonsin kunnat finna henne gammal?

Hennes mörka ögon strålade underbart af nöje och stolthet, då den gamle presten berättade oss, att hans hustru för denna tafva erhållit guldmedalj, både i Wien och Paris, och visade oss välgarnes många öfriga tafvor, både sydda och målade, jämte åtskilliga svartkritporträtt, alla utförda af hennes hand och röjande samma konstnärssinne.

Hon höll sig först bakom oss, medan de strålade ögonen oroligt irrade mellan mannen och oss, men vid det intresse vi lade i dagen försvann hennes skygghet, hon blef liflig och medelsam, mellan de halföppna läpparne framlyste små hvita tänder, hon var ännu ung, och hon var vacker, mycket vacker — men så sällsam i sin gamla dräkt och i detta gamla tunga hus, där kyrkogårdens träd på ena sidan och vinrankan på den andra hindrade solen att intränga — hur sällsam med den ibland förvirrade minen och skygga blicken, med denna konstnärssjäl, som talade till oss från alla dessa präktigt målade utkast och porträtt, med denna glänsande ande, som såg fram ur dessa ögon — om något lyst upp i huset, så var det förvisso dessa, det ljusa flickansiktet fördunklades helt och hållet — hur sällsamt ung och lidelsefull vid sidan af denne stille, hvithåriga fromme man, hvars ord just nu nådde mitt öra, men aflägsat, liksom kommande långt borta ifrån och inträngande i den idévärld, som vaknat inom mig: »hon är så lycklig, bara hon får glömma verkligheten och bygga i luften — bara hon får göra upp planer —; men jag däremot, jag måste kunna se begynnelsen till förverkligandet, innan jag lägger en plan.»

Hvilket svalg mellan dessa båda makar! Huru hade denna kvinna kommit in i detta hus? Var det något i hennes lif, som gjorde detsamma likt själfva huset: med ansatser till att kunna vara något, men allt blott till hälften, litet halföfvallet — öfvervuxet — halfkvädfat?

(Forts.)

Iduns spridning.

Då Idun nu nått så långt som till sitt 200:de nummer, torde det vara af intresse för Iduns vänner att få se, i hvilken grad abonnentkretsen så småningom vidgats. Postupplagans siffror, hvilka utvisa de utom Stockholm boende abonnenternas antal, ställa sig sålunda:

1888 den 31 jan.... (ungefär)	3,000 ex.
1889 » »	5,554 »
» » 31 dec.	7,709 »
1890 » 31 jan.	12,091 »
1891 » »	14,720 »
» » 30 juni	16,748 »

Då härtill läggas de exemplar, som utgå inom Stockholm och till Finland, får man en samlad upplaga af nära

21,000 exemplar.

Om nu hvarje abonnent anskaffade en enda ny sådan, skulle upplagan lätt kunna fördubblas, hvilket åter skulle göra det möjligt för utgifvaren att betydligt utvidga tidningen i såväl ena som andra hänseendet.

Ärade läsarinor, uppmanen edra bekanta, som ej hafva Idun, att försöka den blott för ett kvartal. Det nu påbörjade kvartalet från den 1 oktober är synnerligen lämpligt som försökskvartal. Man erhåller då ock det rikhaltiga och illustrerade julnumret.

Prenumerationspriset återfinnes å första sidan.

Utgifvaren.

Innehållsförteckning:

Hedvig Charlotta Winterhjelms; af *Birger Schöldström*. (Med porträtt.) — Iduns tvåhundra nummer. — Romanen eller lifvet? Några ord i äktenskapskapitlet af *Ellen Bergström* (— 1 — n.). — Utgången af Iduns stora pristäffing. — Att dö; skiss af *Vilma Lindhé*. — Skola eller hem; genmål till M. N., af G. L. — Teater och musik. — I en vrå af världen; berättelse för Idun af *Cecilia Bååth-Holmberg*. (Forts.) — Iduns spridning.

Förlofnings- och vigselringar

ständigt lager hos

Juvelerar **HALLBERG** Stockholm.

Order från landsorten expedieras omgående.

Perlhalsband,

gammalt guld, silver och juveler uppköpas kontant eller tagas i utbyte mot moderna arbeten.

Om gamla saker insändas från landsorten, sändes likvid pr omgående.

Juvelerar **HALLBERG** Stockholm.